

MAAHANMUUTTAJANAISET JA HOIVAVASTUU YLEN UUTISOINNISSA

Heidi Heikuksela
Kandidaatintutkielma
Yhteiskuntapolitiikka
Yhteiskuntatieteiden ja
filosofian laitos
Jyväskylän yliopisto
Syksy 2023

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO

Tiedekunta Humanistis-yhteiskuntatieteellinen	Laitos Yhteiskuntatieteiden ja filosofian laitos
Tekijä Heidi Heikuksela	
Työn nimi Maahanmuuttajanaiset ja hoivavastuu Ylen uutisoinnissa	
Oppiaine Yhteiskuntapolitiikka	Työn tyyppi Kandidaatintutkielma
Aika Syksy 2023	Sivumäärä 32
Ohjaaja Timo Anttila	
Tiivistelmä <p>Tutkielman tavoitteena on selvittää, millaisia mediarepresentaatioita maahanmuuttajanaisiin hoivaajina liitetään uutisoinnissa. Suomalainen yhteiskunta on muutoksessa johtuen väestön ikääntymisestä, mikä näkyy lisääntyneenä hoidon tarpeena ja työvoimapulana hoitoalalla. Yhdeksi ratkaisuksi on ehdotettu työperäistä maahanmuuttoa. Maahanmuuton määrä Suomeen on kasvanut 1990-luvulta lähtien, mutta maahanmuuttajanaisten asema on heikko suomalaisessa yhteiskunnassa johtuen alhaisemmasta työllisyysasteesta ja hitaammasta kotoutumisesta.</p> <p>Maahanmuuttajanaisten heikompaan asemaan yhteiskunnassa vaikuttaa vastuu hoivasta, erityisesti lasten hoidosta. Hoiva käsitetään tässä tutkielmassa sekä formaalin että informaalin hoivan näkökulmasta. Maahanmuuttajanaisia työskentelee myös paljon hoitoalalla, mutta esimerkiksi sairaanhoitajakoulutuksen ulkomailla saaneet eivät voi Suomessa työskennellä koulutustaan vastaavissa tehtävissä. Maahanmuuttajanaisten on tärkeä rooli hoivaajina ja hoitajina, vaikka maahanmuuttajanaisteissa on paljon hyödynnettävää voimavaraa.</p> <p>Tutkielman keskeisiä käsitteitä ovat työmarkkinat, kotoutuminen, hoiva ja mediarepresentaatiot, ja aineistona on 16 Ylen uutisartikkeliä. Mediarepresentaatioiden kautta saadaan ymmärrystä siitä, millainen asema maahanmuuttajanaisteilla on Suomessa ja millaisina yhteiskunnan jäseninä heidät nähdään. Maahanmuuttajanaisten representoidaan usein perheen ja äitiyden kautta, mutta heidät nähdään myös ratkaisuna työvoimapulaan. Maahanmuuttajanaisten osaamisen hyödyntäminen on kuitenkin haastavaa. Uutisoinnin perusteella sekä työvoima- että kotouttamispolitiikka ovat epäonnistuneet maahanmuuttajanaisten kohdalla, sillä heidän aktivointinsa ja työvoimaresurssien hyödyntäminen on jäänyt riittämättömäksi.</p>	
Asiasanat Maahanmuutto, hoiva, kotoutuminen, työmarkkinat, representaatio	
Säilytyspaikka Jyväskylän yliopisto	
Muita tietoja	

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	1
2	TUTKIMUKSEN TAUSTA.....	3
	2.1 Maahanmuuttajanaiset suomalaisilla työmarkkinoilla	3
	2.2 Kotoutuminen.....	6
	2.3 Hoiva Suomessa	8
	2.4 Maahanmuuttajanaisten mediarepresentaatiot.....	10
3	AINEISTO JA MENETELMÄ	12
	3.1 Tutkimuksen tavoite.....	12
	3.2 Aineisto.....	13
	3.3 Laadullinen aineistolähtöinen sisällönanalyysi.....	14
4	ANALYYSI	16
	4.1 Maahanmuuttajanaiset perheellisinä	16
	4.2 Kotiäidit epäonnistuneen kotoutumisen lopputuloksena	20
	4.3 Maahanmuuttajanaiset ratkaisuna Suomen hoitajapulaan	22
	4.4 Osaavat maahanmuuttajanaiset vaikeasti hyödynnettävänä voimavarana	24
5	JOHTOPÄÄTÖKSET.....	27
	LÄHTEET	29
	LIITTEET	

1 JOHDANTO

Suomalaiset työmarkkinat ovat muutoksessa, sillä väestö ikääntyy, jonka kautta suomalaisilta työmarkkinoilta poistuu jatkuvasti työvoimaa. Väestönkasvu hidastuu myös laskevan syntyvyyden vuoksi. Väestön ikääntyessä ja elinajanodotteen pidentyessä myös erilaiset hoitoa vaativat sairaudet lisääntyvät, jolloin Suomessa tarvitaan myös yhä enemmän hoitajia. Suomen väestön hitaan kasvun ratkaisemiseksi ja työmarkkinoilta poistuvan työvoiman korvaamiseksi on esitetty maahanmuuttoa ja kansainvälistä rekrytointia työvoimapulasta kärsiville aloille, kuten sosiaali- ja terveysaloille (Sosiaali- ja terveysministeriö, ei pvm.).

Tässä tutkielmassa mielenkiinnon kohteena on se, millaisia mediarepresentaatioita liittyy maahanmuuttajanaisiin hoivaajina ja hoitajina. Suomessa on hoitoalalla työvoimapula, joten kansainvälistä rekrytointia halutaan lisätä kyseiselle alalle muun muassa sosiaali- ja terveysalojen ammattiliittojen toimesta (Tehy 2023). Tutkielman aihe rajautuu maahanmuuttajanaisiin johtuen hoitoalan sekä hoivavastuun sukupuolittuneisuudesta. Lisäksi maahanmuuttajanaisten työllistymisaste on maahanmuuttajamielisiin ja kantaväestöön verrattuna heikompi, minkä syiksi on tunnistettu muun muassa kotihoidontuki sekä maahanmuuton syy. Erityisesti perheen yhdistämisen seurauksena tulleiden naisten työllistyminen on haastavaa. (OECD 2018, 172–173, 164.) Maahanmuuttajanaiset ovat usein kotona hoitamassa lapsia, joten informaali hoiva vaikuttaa heidän työllistymiseensä.

Maahanmuuttajanaisten asema Suomessa on siis haastava, joten on tärkeää tutkia sitä, millaista kuvaa heistä luodaan julkisessa keskustelussa. Maahanmuuttajanaisia työskentelee hoitoalalla, joten heihin liitettävät representaatiot voivat vaikuttaa esimerkiksi hoitotyön arvostukseen ja siihen, miten heitä kohdellaan arkipäivän hoitotyössä. Kotona hoivaamiseen liittyvät representaatiot voivat vaikuttaa stereotypioihin ja niiden syntymiseen, ja sitä kautta voidaan vaikuttaa heidän kotoutumiseensa yhteiskuntaan. Tutkielman tavoitteena on vastata kysymykseen: ”Millaisia mediarepresentaatioita liittyy maahanmuuttajanaisiin hoivaajina ja hoitajina suomalaisessa uutisoinnissa?”. Toisena tavoitteena on selvittää, millaiset hoivaan liittyvät tekijät vaikuttavat

maahanmuuttajanaisten työllistymiseen Suomessa ja miten siitä uutisoidaan. Tutkimus on yhteiskuntapoliittisesti tärkeä, sillä maahanmuuttajanaisten työllisyysaste on alhaisempi verrattuna maahanmuuttajamiehiin (Busk ym. 2016, 55). Ongelmaan on kiinnitetty viime vuosien aikana enemmän huomiota ja maahanmuuttajanaisten työllisyysaste onkin parantunut, vaikkei se olekaan noussut vielä suomalaisten tai maahanmuuttajamiesten tasolle (Baumgartner & Raijas 2023).

Vastuu hoivasta on sukupuolittunut kysymys, sillä perinteisesti hoivasta ovat olleet vastuussa naiset. Hoivapolitiikan suunnaksi on muotoutumassa se, että työvoimapuolaa hoitoalalla paikataan maahanmuuttajataustaisilla työntekijöillä, eikä esimerkiksi ratkaista ongelmia, joiden takia hoitoalan vetovoimaisuus on heikentynyt (Hoppania ym. 2016, 119). Uutisoinnin ja mediarepresentaatioiden kautta luodaan kuvaa maahanmuuttajanaisista ja niitä tutkimalla saadaan ymmärrystä siitä, millainen asema maahanmuuttajanaisilla on ja miten heistä uutisoidaan.

2 TUTKIMUKSEN TAUSTA

2.1 Maahanmuuttajanaiset suomalaisilla työmarkkinoilla

Suomessa työikäisen väestön määrä vähenee ja eläkemenot kasvavat (Busk ym. 2016, 13). Myös syntyvyys vähenee ja samanaikaisesti elinajanodote pitenee (Valkonen & Lassila 2020, 14). Suomessa on siis käynnissä väestörakenteellinen muutos, joka vaikuttaa moneen asiaan, kuten talouteen huoltosuhteen heikentyessä. Työikäisen väestön määrän väheneminen tarkoittaa myös sitä, että työalat voivat kärsiä työvoimapulaista. Työvoimapula ei välttämättä kosketa kaikkia aloja samalla tavalla, mutta sosi-aali- ja terveysalan työvoimatilanne on erityisen huolestuttava (Lehtovaara & Jyrki-nen 2021, 11-12).

Poliittisessa keskustelussa maahanmuuttoa on esitetty ratkaisuksi työvoimapulaan (Sisäministeriö, ei pvm.; Elinkeinoelämän keskusliitto, ei pvm.). Suomi on perinteisesti ollut maastamuuton maa, eli ihmisiä on muuttanut enemmän pois Suomesta kuin Suomeen on muuttanut ihmisiä. 1990-luvulta lähtien maahanmuutto Suomeen on kuitenkin kasvanut. Vielä vuonna 1990 ulkomailla syntyneitä asui Suomessa noin 33 000, kun taas vuonna 2010 lukema oli noussut yli 200 000:een. Vuonna 2022 ulkomailla syntyneitä asui Suomessa yli 422 000. (Tilastokeskus, ei pvm.) Maahanmuutto on siis lisääntynyt runsaasti Suomessa viimeisten vuosikymmenten aikana.

Kasvanut maahanmuutto on myös lisännyt keskustelua kotouttamisesta sekä maahanmuuttajien osallistumisesta työelämään, sillä maahanmuuttajien työllistymisaste on alhaisempi kuin kantasuomalaisilla (Larja 2019, 28). Maahanmuuttajamiehet työllistyvät paremmin kuin maahanmuuttajanaiset, heidän työuransa ovat pidemmät ja heidän tulotasonsa on parempi ja tulotaso nousee nopeammin (Busk ym. 2016, 55). Maahanmuuttajanaisten asema työmarkkinoilla sekä heidän tulotasonsa kehittyminen on siis selvästi heikompaa kuin maahanmuuttajamiehillä. Ensimmäisen kahdeksan vuoden aikana maahanmuuttajanaiset ovat työllistyneenä 2,9 vuotta, kun taas

maahanmuuttajamiehet ovat työllistyneinä 4,5 vuotta, eli naiset ovat pidempään työelämän ulkopuolella (Busk & Jauhiainen 2022, 2018). Maahanmuuttajanaisten heikompaa työllistymistä on selitetty esimerkiksi sillä, että maahanmuuttajataustaiset naiset ovat heikommin koulutettuja ja heidän kielitaitonsa on huono, mutta 43 prosenttia maahanmuuttajanaisista on suorittanut korkea-asteen tutkinnon (Larja 2019, 30). Heikompi koulutustaso ei selitä täysin maahanmuuttajanaisten heikompaa työllistymistä, vaan taustalta löytyy muita selittäviä tekijöitä. Maahantulon syy, maassa-asumisaika ja hidas pääseminen palveluiden piiriin voivat selittää heikompaa työllistymistä (Larja 2019, 30–32). Myös siviilisäätö ja alaikäisten lasten lukumäärä on tunnistettu heikomman työllistymisen syiksi maahanmuuttajanaisilla (Busk ym. 2016, 51–52).

Suomen työmarkkinat ovat sukupuolittuneet, eli naiset ja miehet työskentelevät eri aloilla (Kauhanen & Riukula 2019, 80). Naisvaltaisista aloista kaikista voimakkaimmin sukupuolittuneet alat ovat terveys- ja sosiaalialat, miehillä taas rakennus- ja kuljetusalat sekä varastointiala (THL 2023). Tähän taustaan peilaten maahanmuuttajanaisten työllistyminen on mielenkiintoinen ilmiö, sillä maahanmuuttajanaisilla on kokemuksia Suomessa siitä, että heitä ohjataan hoiva-alalle, vaikka heidän koulutuksensa tai työkokemuksensa eivät vastaisi kyseisen alan vaatimuksia (Lehtovaara & Jyrkinen, 2021). Maahanmuuttajat kouluttautuvat Suomessa erityisesti sosiaali- ja terveysalalle, 45 prosenttia Suomessa suoritetuista tutkinnoista sijoittuivat joko sosiaali- ja terveysalalle tai palvelualalle (Sutela & Larja 2015, 39), eli naisvaltaisille aloille. Jos maahanmuuttaja on kouluttautunut ulkomailla, koulutusalojen segregatio on lievempää, kun taas Suomessa maahanmuuttajat suorittavat enemmän sukupuolisen segregatian mukaisesti tutkintoja (Sutela & Larja 2015, 40). Suomen työmarkkinoiden voimakas segregatio heijastuu näin myös maahanmuuttajien kouluttautumiseen ja työllistymiseen. Maahanmuuttajanaisten työllistyminen eroaa huomattavasti maahanmuuttajamiesten työllisyysasteesta, vaikka maahanmuuttajanaiset ovat keskimäärin korkeammin koulutettuja verrattuna maahanmuuttajamiehiin (Larja 2019, 32). Suomalais-taustaiset miehet ja naiset työllistyvät suomalaisilla työmarkkinoilla yhtä hyvin,

mutta maahanmuuttajataustaiset työllistyvät heikommin verrattuna kantasuomalaisiin.

Maahanmuuttajanaiset voivat kohdata erilaisia haittoja ja esteitä työmarkkinoilla, sillä he ovat sekä naisia että maahanmuuttajia. Intersektionaalisuuden kautta voidaan analysoida yksilön ominaisuuksia, kuten etnistä taustaa ja sukupuolta, jotka voivat vaikuttaa yksilön asemaan yhteiskunnassa ja joiden kautta eri ryhmien välille voi syntyä eriarvoisuutta (Karkulehto ym. 2012, 17–18). Intersektionaalisuus sopii siis teoreettisena viitekehyksenä maahanmuuttajanaisten aseman analysoimiseen, sillä sen kautta huomioidaan erilaiset tekijät, jotka voivat vaikuttaa negatiivisesti maahanmuuttajanaisten työllistymiseen. Esimerkiksi naissukupuolen takia maahanmuuttajanaiset ovat voineet kohdata ohjaamista hoitoalalle, vaikkei heillä olisi kokemusta tai koulutusta kyseiselle alalle (Lehtovaara & Jyrkinen 2021, 21). Suomessa hoitoala on voimakkaasti sukupuolittunut, jolloin tällaista ohjaamista voi koulutuksen parissa tapahtua, ja opettajat voivat myös ajatella kulttuurin takaavan sen, että maahanmuuttaja on sopiva hoivaamaan (Kurki ym. 2019, 335).

Maahanmuuttaja-aseman myötä yksilö voi myös kokea olevansa alempiarvoinen, toisenlainen ja erilainen verrattuna muihin (Näre 2013, 73). Maahanmuuttaja-asemaan voi siis liittyä monenlaisia sosiaalisia luokkia, jotka voivat johtaa epätasa-arvon kokeamiseen. Maahanmuuttajat ovat yliedustettuina hoiva-alalla avustavissa tehtävissä ja maahanmuuttajataustaiset lääkärit työllistyvät tyypillisemmin julkiselle sektorille, joka ei ole yhtä houkutteleva vaihtoehto suomalaistaustaisille lääkäreille (Näre 2013, 78). Maahanmuuttajatausta voi siis suuresti vaikuttaa siihen, millaisiin työtehtäviin maahanmuuttajat työllistyvät hoitoalalla.

Maahanmuuttajanaisten työllistyminen suomalaisilla työmarkkinoilla on siis moniulotteinen ilmiö, johon liittyvät niin yksilöön liittyvät tekijät kuin yhteiskunnan rakenteet. Maahanmuuttajanaisten osaamista ei tunnisteta riittävästi, minkä osoittaa korkeakoulutettujen maahanmuuttajanaisten heikko työllistyminen. Osaamisen tunnustamisen puutteen takia korkeakoulutetut maahanmuuttajat työskentelevät usein koulutustaan vastaamattomissa työtehtävissä, mutta korkeakoulutetut naiset ovat

useammin kokonaan työvoiman ulkopuolella verrattuna miehiin (Larja 2019, 38–39). Tunnistettuja syitä maahanmuuttajanaisten heikommalle työllistymiselle on useita, kuten lähtömaan vaikutus esimerkiksi sukupuoliroolien kautta, alaikäisten lasten lukumäärä ja kotihoidontuen pidempi käyttö, eli ilmiön taustalta löytyy monia selittäviä tekijöitä, joista useat liittyvät jollakin tavalla hoivaan.

2.2 Kotoutuminen

Suomessa kotoutumista määrittelee laki liittyen kotoutumisen edistämiseen (2010/1386). Laki sisältää tietoa erilaisista toimenpiteistä maahanmuuttajan kotoutumisen edistämiseksi, kuten alkukartoituksesta, kotoutumissuunnitelmasta ja opintoihin liittyvistä asioista. Lain mukaan kotoutumisella tarkoitetaan sitä, että maahanmuuttajan vuorovaikutusta yhteiskunnan kanssa kehitetään samalla tarjoten kuitenkin mahdollisuuden ylläpitää omaa kieltä ja kulttuuria. Laki kotouttamisesta siis määrittelee erilaisia toimenpiteitä ja jakaa vastuuta eri toimijoille, kuten kunnalle tai valtiolle. (Laki kotoutumisen edistämisestä, 2010/1386.)

Maahanmuuttajien kotoutumista voi siis edistää monella tavalla. Maahanmuuttajanaiset ovat heterogeeninen ryhmä, jolloin kaikki tavat kotouttaa eivät kaikille sovi. Virallinen kotouttamispolitiikka olettaa maahanmuuttajilla olevan yhtenäinen kokemus siitä, millaista on muuttaa toiseen maahan, eikä yksilöiden välisiä eroja välttämättä huomioida. (Kurki ym. 2019, 332.) Kotouttamispolitiikassa pitäisi siis huomioida myös erilaisten taustojen ja kokemusten vaikutukset maahanmuuttajanaisten kotoutumiseen. Esimerkiksi työn perässä Suomeen muuttaneen naisen kotoutumisen edistämiseksi tarvitaan erilaisia keinoja, kuin Suomeen perheenyhdistämisen seurauksena tulleen naisen kohdalla.

Yksi kotoutumista edistävän lain tavoitteista oli kohdistaa kotouttamistoimenpiteitä paremmin, esimerkiksi erityisesti äiteihin, jotka ovat jääneet kotiin hoitamaan lapsiaan (Nordberg 2015, 67). Maahanmuuttajaäitien heikompi tilanne työmarkkinoilla ja

yhteiskunnassa on siis tunnistettu jo 2010-luvulla, jolloin heidän kotoutumistaan alettiin edistämään. Hoivan rooli on maahanmuuttajanaisten kotoutumisessa keskeinen, sillä lasten hoito kotona vaikeuttaa heidän kotoutumistaan yhteiskuntaan. Nordbergin (2015, 72) mukaan kotiin jääminen ei välttämättä ole vapaaehtoista, vaan se voi olla ainoa vaihtoehto maahanmuuttajille, jotka eivät tiedä paremmin paikallisista sosiaalipalveluista. Lisäksi kotoutumista edistävät toimenpiteet eivät välttämättä toimi tarkoitetulla tavalla, vaan ne voivat myös vahvistaa kotiäitiyttä, koska kotoutumistoiimenpiteet painottavat yksilön omaa aktiivisuutta (Nordberg 2015, 72). Kotiäitiys voi olla myös rationaalinen vaihtoehto maahanmuuttajanaيسelle, jonka ainoat työllistymisvaihtoehdot voivat olla epätyypilliset työsuhteet (Larja 2019, 37), kuten osa-aikatyö tai vuorotyö.

Yksi tunnistettu sosiaaliturva, joka heikentää maahanmuuttajanaisten työllistymistä ja kotoutumista Suomessa, on kotihoidontuki (OECD 2018, 169). Maahanmuuttajat käyttävät pidempään kotihoidontukea kuin kantaväestö, mikä voi selittyä esimerkiksi kulttuurisilla tai sosiaalisilla tekijöillä (Tervola 2015, 130). Maahanmuuttajanaisen kotona voi selittyä sukupuoliroolit, jotka ohjaavat naisen hoitamaan lapsia kotona, sillä sukupuoliroolit voivat olla hyvin pitkäkestoisia uudessakin maassa (Busk & Jauhiainen 2022, 2011). Suomessa yhteiskunta ohjaa kahden elättäjän malliin, eli sekä mies että nainen käyvät töissä ja elättävät yhdessä perhettään. Tällöin maahanmuuttajaäiti, joka jää kotiin hoitamaan lapsia, ei välttämättä kotoudu yhteiskuntaan, jos hän jää sosiaalisten verkostojen ulkopuolelle ja hänen taloudellinen asemansa on heikompi johtuen työttömyydestä. Maahanmuuttajaäidit ovat siis erityisen haavoittuvassa asemassa työmarkkinoilla. Suomessa sosiaaliturva luo myös mahdollisuuden jäädä kotiin ja työelämän ulkopuolelle.

2.3 Hoiva Suomessa

Käsitteellä ”hoiva” voidaan tarkoittaa monenlaista huolenpitoa ja välittämistä. Hoiva on huolenpitoa, joka kohdistuu hoivasta riippuviin ihmisiin, kuten lapsiin tai vanhuksiin. (Toivonen & Nätkin 2017, 313). Joan C. Tronto (1993, 106–107) määrittelee hoivan neljän ulottuvuuden kautta, jotka ovat välittäminen, huolehtiminen, hoivaaminen ja hoivan vastaanottaminen. Hoiva on siis laaja käsite, jota on vaikeaa määritellä. Tässä tutkielmassa käytetään käsitettä ”hoiva” kuvaamaan hoivan parissa tapahtuvaa toimintaa, joka voi olla informaalia eli palkatonta hoivaa esimerkiksi lastenhoitona kotona, tai formaalia eli palkallista hoivaamista esimerkiksi hoitajana. Palkallisesta hoivatyöstä puhuttaessa ei kuitenkaan ole tämän tutkielman kannalta merkitystä sillä, millä hoitoalan osa-alueella työnteko tapahtuu. Käsitteet ”hoiva” ja ”hoito” ovat toisiaan lähellä, mutta kuten Hoppania ym. (2016, 99) argumentoivat, jako on teennäinen, sillä apua tarvitsevan ihmisen tarpeet eivät ole selkeärajaisia eivätkä siis jakaudu joko hoivan tai hoidon luokkaan.

Palkattomalla hoivatyöllä on yhteiskunnassa keskeinen merkitys. Palkaton hoivatyö on myös yhdistetty yksilön työllistymismahdollisuuksiin (Elomäki & Ylöstalo 2022, 1). Suomessa valtiolla on kuitenkin vastuuta perheiden tilanteista ja hyvinvoinnista, sillä julkisen vallan on luotava perheiden pärjäämiselle hyvät olosuhteet, mutta samanaikaisesti vanhemmat ovat vastuussa lastensa ja toistensa elatuksesta (Julkunen 2006, 109–110), eli Suomessa perheiden elatus nojaa kahden elättäjän malliin. Tällöin perhe, jossa toinen vanhempi jää kotiin palkattomasti hoitamaan lapsia, on riskissä kohdata köyhyyttä (Larja 2019, 28). Sillä, miten valtiossa järjestetään perheen vastuu ja sosiaalipalvelut, on merkitystä naisten työllistymisen kannalta. Suomi edustaa sosiaalidemokraattista hyvinvointivaltiota yhdessä Ruotsin, Norjan ja Tanskan kanssa (Lee 2022, 254). Hyvinvointivaltioregiimit vaikuttavat naisten työllistymiseen, sillä naisten elämässä on tekijöitä liittyen äitiyteen ja hoivaan, jotka vaikuttavat naisten työmarkkinaosallistumiseen (Lee 2022, 255). Sosiaalipalveluiden järjestäminen vaikuttaa siihen, kuinka tasa-arvoisesti nainen voi yhdistää perheen ja työn. Suomessa valtio on vastuussa hoivasta ja hoivapolitiikan kautta määrittellään vastuu hoivasta (Hoppania ym.

2016, 19, 23). Suomessa työn ja perheen yhteensovittaminen on ollut tärkeää, ja universaalit hyvinvointipalvelut ovat sen perustana (Eräranta & Kantola 2016, 414–415). Hoivan järjestäminen on poliittinen kysymys ja itse hoiva on poliittista. Suomessa viimeaikaista keskustelua hoivasta ovat määritelleet hoivan puutteet, hoivavaje sekä kestävyysvaje. Yhtenä ratkaisuna hoivavajeelle on esitetty globaaleja siirtotyöläisiä. (Hoppania ym. 2016, 67.)

Hoivaan liittyy myös globaali ulottuvuus, sillä globaalista etelästä tulevat maahanmuuttajat paikkaavat globaalin pohjoisen valtioissa olevaa hoitajavajetta (Elomäki & Ylöstalo 2022, 2). Kodin piirissä voi tapahtua myös palkallista hoivatyötä eli kotitaloustyötä, jolloin kodin ulkopuolinen henkilö palkataan tekemään kotityötä. Koko maailmassa kotitaloustyön parissa työskentelevistä 17 % arvioidaan olevan siirtolaisia (Mesiäislehto ym. 2022, 74). Maahanmuutto ja siirtolaisuus ovat siis hyvin läheisesti yhteydessä hoivaan. Potentiaalisina hoivatyön tekijöinä nähdään maahanmuuttajat, ja hoivatyön globalisoitumiseen onkin alettu kiinnittämään enenevässä määrin huomiota. Hoivatyöntekijät, jotka muuttavat toisiin maihin työn perässä, vaikuttavat sekä kohde- että lähtömaan hoivaan, sillä lähtömaahan syntyy hoivavajetta samalla kun työntekijät siirtyvät muualle paikkaamaan hoivavajetta (Hoppania ym. 2016, 127).

Maahanmuuttajien työllistymiseen vaikuttavat monet asiat. Maahanmuuttajat voivat kokea osaamisensa aliarvioimista hoiva-alalla johtuen heidän maahanmuuttajataustastaan eli maahanmuuttajien osaamista ei välttämättä tunnusteta, sekä he voivat altistua hyväksikäytölle työelämässä (Näre 2013, 73). Maahanmuuttajataustaiset työntekijät hoiva-alalla voivat kokea myös etnistä syrjintää johtuen heidän kielitaidostaan tai etnisestä taustastaan, jota oikeutetaan asiakkaiden odotuksilla tietynlaisesta hoidosta ja hoitajasta. Maahanmuuttajataustaisia työntekijöitä voidaan myös sulkea ulkopuolelle suomalaisten hoitajien ryhmästä erilaisin tavoin, kuten korostamalla suomen kielen taidon tärkeyttä tai korostamalla suomalaisen hoitohenkilökunnan pysyvyyttä verrattuna tilapäiseen maahanmuuttajahenkilökuntaan. (Näre 2013, 77.) Sosiaali- ja terveysalalla voi myös työskennellä hoiva-avustajana, mutta maahanmuuttajien kohdalla se voi vahvistaa maahanmuuttajien asemaa toissijaisena työvoimana

(Kurki ym. 2019, 331). Eli vaikka maahanmuuttajien työllistymistä pyritään parantamaan, se voi johtaa kuitenkin epätoivottuihin ilmiöihin työllistymisen parissa.

2.4 Maahanmuuttajanaisten mediarepresentaatiot

Mediarepresentaatio on yksi tämän tutkielman keskeisistä käsitteistä, sillä tutkielman tarkoituksena on selvittää, miten maahanmuuttajanaisten toiminnasta hoivan parissa kirjoitetaan suomalaisessa uutismediassa. Sana ”representaatio” voi viitata jonkin tai jonkun esittämiseen, kuvaamiseen ja edustamiseen (Rossi 2010, 263). Mielenkiinnon kohteena tässä tutkielmassa on selvittää, miten maahanmuuttajanaisia esitetään mediassa. Rossi (2010, 265) kuvailee, kuinka maahanmuuttajien puolesta kerrotaan asioita, eikä heidän omaa näkökulmaansa tuoda tarpeeksi riittävästi esille. Representaatio syntyy kielenkäytön kautta, kun asioille tuotetaan merkityksiä (Hall 1997, 17). Tässä tutkielmassa aineistona on uutisartikkelit, jolloin tekstistä voidaan hahmottaa erilaisia representaatioita, joita maahanmuuttajanaيسille annetaan erityisesti hoivajina. Maahanmuuttajien mediarepresentaatioista Suomessa on tehty aiempaa tutkimusta, jonka mukaan mediassa on kuvattu maahanmuuttajia tarpeellisina työntekijöinä, joita on kiireellistä saada Suomeen. He ovat tervetulleita Suomeen työntekijöiksi, erityisesti hoitoalalle, sillä siellä työntekijöitä ei ole tarpeeksi, ja media-analyysin perusteella Suomeen muuttaminen esitetään maahanmuuttajille kannattavana vaihtoehtona. (Nordberg 2016, 106–108.)

Representaatiot voivat liittyä myös stereotyyppioihin. Stereotyyppiat typistävät yksilön muutaman piirteen perusteella tietynlaiseksi ja stereotyyppioiden kautta voidaan sulkea ulkopuolelle ”erilaisia” ihmisiä (Hall 1997, 258). Kuten maahanmuuttajanaisiin liittyvissä tutkimuksissa on tullut esille, koulutuksessa voi esiintyä oletuksia siitä, että tiettyistä kulttuureista tulevat ihmiset ovat luonnostaan hoivajia ja täten sopivia hoivatyöhön (Kurki ym. 2019, 335). Tässä tutkielmassa haluan selvittää, ylläpitävätkö Ylen uutisartikkelit stereotyyppisiä käsityksiä maahanmuuttajanaيسista, vai luovatko uu-

tisartikkelit laajempaa kuvaa heistä. Representaatiot liittyvät myös valtaan. Valta näkyy siinä, mitä nostetaan esille ja miten (Hall 1997, 259). Ylellä on Suomen yhtenä luetuimmista medioista valtaa päättää esimerkiksi siitä, millaisia maahanmuuttajanaisia uutisoinnissa esiintyy ja miten heistä kirjoitetaan.

3 AINEISTO JA MENETELMÄ

3.1 Tutkimuksen tavoite

Tämän tutkielman tavoitteena on selvittää, millaisia mediarepresentaatioita liittyy maahanmuuttajanaisiin hoivaajina suomalaisessa uutisoinnissa, tarkemmin Ylen uutisoinnissa. Reuters-instituutin tutkimuksen mukaan vuonna 2023 luotetuin uutismedia Suomessa oli Yle, jonka jälkeen seuraavaksi luotetuimpia olivat Helsingin Sanomat ja Kauppalehti (Reunanen ym. 2023, 46). Yle myös tavoittaa kolmanneksi eniten lukijoita verkossa heti Ilta-Sanomien ja Iltalehden jälkeen (Reunanen ym. 2023, 11).

Ylen valinta tämän tutkielman aineiston lähteeksi on siis perusteltua, sillä Ylellä on suomalaisella uutiskentällä paljon valtaa sen ollessa luotetuin uutismedia, joka tavoittaa kolmanneksi eniten lukijoita. Ylellä on valtaa valita, millaisia aiheita uutisissa nostetaan esille ja mistä näkökulmasta, joten Ylellä on myös vastuuta yhteiskunnassa, sillä uutiset voivat muokata lukijoiden mielipiteitä ja täten vaikuttaa laajemmin yhteiskunnalliseen ilmapiiriin. Maahanmuuttajanaiset ovat vähemmistöryhmä, joten heihin liittyvän uutisoinnin tutkiminen on mielenkiintoista, sillä heillä ei välttämättä ole itsellään vaikutusvaltaa siihen, miten heidät yhteiskunnassa nähdään. Tämän tutkielman näkökulma on hoiva, joten on kiinnostavaa tutkia, onko Ylen uutisointi esimerkiksi stereotyyppisiä vahvistavaa vai murtaako uutisointi stereotyyppisiä oletuksia, joita maahanmuuttajanaisiin hoivaajina voidaan liittää.

Tämän tutkielman tavoitteena on selvittää, miten Ylellä uutisoidaan yhdestä ratkaisuvaihtoehdosta hoitoalan työvoimapulaan, eli kansainvälisistä hoitoalan naispuolisista työntekijöistä. Lisäksi tavoitteena on selvittää, millaisena Ylen uutisoinnissa nähdään maahanmuuttajanaisten työmarkkinatilanne hoivan näkökulmasta, eli kuinka laajasti vastuun hoivasta nähdään vaikuttavan maahanmuuttajanaisten asemaan yhteiskunnassa ja millaisia hoivaan liittyviä tekijöitä liitetään heidän työllistymiseensä ja kotou-

tumiseen. Uutisointi vaikuttaa julkiseen mielipiteeseen, joten on keskeistä tutkia, luodaanko mediarepresentaatioiden kautta maahanmuuttajanaisista negatiivista vai positiivista kuvaa yhteiskunnan hoivaa tarjoavina jäseninä. Hoivalla on tärkeä rooli yhteiskunnassa ja ilman sitä yhteiskunta ei toimisi, joten on tärkeää tutkia, miten yhden vähemmistöryhmän rooli yhteiskunnassa hoivaajina nähdään uutisoinnissa.

3.2 Aineisto

Aineistona tässä tutkielmassa käytetään vuosien 2018–2023 aikana julkaistuja Ylen uutisartikkeleita, joista tuorein on julkaistu syyskuussa 2023. Ajallinen rajausta perustuu siihen, että tässä tutkielmassa halutaan tutkia mahdollisimman tuoretta uutisointia liittyen maahanmuuttajanaisten tekemään työhön hoivan parissa, sekä siihen, että aineisto olisi mahdollisimman laaja ja antaisi erilaisia näkökulmia liittyen hoivaan ja maahanmuuttajanaisiin. Vuoteen 2015 ajoittuu pakolaiskriisi, jolloin Eurooppaan saapui runsaasti turvapaikanhakijoita. Ulkomaalaistaustaisten ihmisten määrä kasvoi paljon Suomessakin, joten on mielekästä keskittyä sen jälkeiseen uutisointiin liittyen maahanmuuttajanaisten työllistymiseen, sillä heitä on paljon enemmän Suomessa kuin aikaisemmin.

Aineisto on löydetty käyttämällä Ylen sivuston hakukonetta, ja hakusanoina on käytetty termejä "maahanmuuttajanaiset", "maahanmuuttajaäidit" sekä "hoitajapula". Uutisartikkeleita valikoitui aineistoksi yhteensä 16 kappaletta. Aineistoksi valikoitui artikkeleita, joissa mainitaan maahanmuuttajanaiset ja hoiva jossakin muodossa. "Hoitajapula" -hakutermillä löydetyistä artikkeleista valikoituivat lopulliseen aineistoon ne artikkelit, joissa esimerkiksi kerrotaan haastattelun muodossa ulkomaalaistaustaisen naisen työllistymisestä ja työskentelystä Suomessa hoitoalalla. Tällöin aineistoksi saadaan tarpeeksi laaja otanta, joka edustaa sekä palkatonta työskentelyä hoivan parissa, että palkkatyötä hoiva-alalla. Ylen uutisartikkelit sopivat aineistoksi myös siksi, että ne ovat avoimesti ja ilmaiseksi saatavilla. Aineisto on siis kvalitatiivi-

nen aineisto, joka koostuu eripituisista uutisartikkeleista. Osa artikkeleista on lyhyempiä, joissa kerrotaan esimerkiksi joistakin tutkimustuloksista lyhyesti, osa pidempiä, joissa haastatellaan ihmisiä ja yhdistetään heidän kertomat asiat laajempaan kontekstiin tai teemaan, kuten väestörakenteelliseen muutokseen tai kotoutumiseen.

Tutkielmassa keskitytään maahanmuuttajanaisten toimintaan hoivan parissa siitä syystä, että naiseuteen liitetään äitiys ja vastuu hoivasta. Perheen perustaminen voi tarkoittaa sitä, että vanhempi, tyypillisemmin äiti, on poissa työelämästä usean vuoden ajan hoitamassa lapsia kotona. Suomessa, jossa ohjataan kahden elättäjän malliin perheiden sisällä, voi kotiäitiys johtaa heikompaan taloudelliseen tilanteeseen ja yhteiskunnan ulkopuolelle jäämiseen, sillä sosiaalisten verkostojen syntymistä edesauttavaa vuorovaikutusta ei välttämättä tapahdu. Maahanmuuttajanaiset ovat siis heikossa ja haavoittuvassa asemassa verrattuna kantaväestöön ja maahanmuuttajamielisiin. Se, että heidän toimintansa ja elämä Suomessa voi rajoittua hoivan sisälle, on yhteiskunnallinen ilmiö, johon täytyy kiinnittää huomiota. Mediarepresentaatiot vaikuttavat siihen, miten maahanmuuttajanaisten asemasta keskustellaan yhteiskunnassa.

3.3 Laadullinen aineistolähtöinen sisällönanalyysi

Tutkielman metodina on laadullinen sisällönanalyysi. Laadullinen sisällönanalyysi sopii tähän tutkielmaan, sillä mielenkiinnon kohteena on se, miten maahanmuuttajanaisista uutisoidaan hoivaajina suomalaisessa uutismediassa eli tavoitteena on luoda selkeä kuvaus tutkittavasta ilmiöstä (Tuomi & Sarajarvi 2018, 117). Laadullisen sisällönanalyysin kautta voi koodaamisen avulla löytää teksteistä mielenkiintoisia, tutkittavasta aiheesta kertovia elementtejä (Tuomi & Sarajarvi 2018, 123). Tässä tutkielmassa käytetään aineistolähtöistä analyysia, eli aineistosta valitaan erilaisia elementtejä ilman teoriaa (Tuomi & Sarajarvi 2018, 108).

Laadullisessa sisällönanalyysissä aluksi perehdytään kerättyyn aineistoon ja etsitään pelkistettyjä ilmaisuja, jotka liittyvät tutkittavaan ilmiöön ja tutkimuskysymykseen,

eli samalla myös aineistosta karsitaan pois tutkielmaan liittymätön materiaali. Sen jälkeen etsitään aineistosta ilmaisuja, joista pyritään löytämään samankaltaisuuksia ja erilaisuuksia, minkä jälkeen muodostetaan ilmaisuista alaluokkia ja yläluokkia eli aineistoa ryhmitellään. Lopuksi muodostetaan kokoavia käsitteitä, jotka kuvaavat muodostettuja pääluokkia hyvin. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 122–125).

Aluksi kävin tarkasti läpi aineistoksi valikoituneet uutisartikkelit ja vielä tässä vaiheessa karsin pois artikkeleita, jotka eivät olleet olennaisia tutkimuskysymyksen kannalta. Esimerkiksi joissakin uutisartikkeleissa jäi epäselväksi, onko kyse maahanmuuttajanaisestä vai kirjoitetaanko maahanmuuttajahoitajista yleisellä tasolla mainitsematta sukupuolta. Kun aineisto oli käyty tarkasti läpi, aloin keräämään toistuvia sanoja tai aiheita. Sen jälkeen aloin luomaan toistuvista elementeistä laajempia ala- ja yläkäsitteitä.

Käsitteitä yhdistelemällä saadaan vastaus tutkimuskysymykseen, joka on tässä tutkielmassa ”millaisia mediarepresentaatioita liittyy maahanmuuttajanaisiin hoivaajina ja hoitajina suomalaisessa uutisoinnissa?”. Laadullisen sisällönanalyysin kautta voidaan luoda käsitteitä, joilla kuvataan erilaisia representaatioita, joita liittyy maahanmuuttajanaisiin hoivaajina. Abstrahoinnin kautta uutisartikkeleiden alkuperäisilmauksista päästään kohti teoreettisempia käsitteitä ja johtopäätöksiä (Tuomi & Sarajärvi 2018, 125), eli lopulta uutisartikkeleista löydetty käsitteet ja muut ilmaukset liitetään teoriaan ja aikaisempaan tutkimukseen. Laadullisen sisällönanalyysin tavoitteena on se, että saadaan kokonaisvaltainen kuvaus tutkittavasta ilmiöstä ja sitä kautta vastaus tutkimuskysymykseen.

Aineistolähtöinen sisällönanalyysi sopii tähän tutkielmaan, sillä mikään teoria ei ohjaa aineistosta elementtien valintaa, mutta analyysivaiheessa aineiston käsittelyyn yhdistetään myös teoreettisia käsitteitä. Maahanmuuttajanaisten toiminta hoivan parissa on hyvin laaja ilmiö, sillä siihen liittyy sekä formaali että informaali puoli. Sisällönanalyysi sopii tällaisen laajan ilmiön analysoimiseen, sillä sen kautta tutkittavasta ilmiöstä saadaan selkeämpi kuvaus (Tuomi & Sarajärvi 2018, 122).

4 ANALYYSI

4.1 Maahanmuuttajanaiset perheellisinä

Maahanmuuttajanaiset esitetään usein äitiyden kautta Ylen uutisoinnissa. 10 uutisartikkelissa tuotiin jossakin muodossa esille se, että maahanmuuttajanaisen työllistymiseen tai toimintaan Suomessa vaikuttaa se, että hän on äiti ja vastuussa lasten hoidosta. Monessa artikkelissa kerrottiin myös yleisellä tasolla maahanmuuttajaäitien haastavasta työllistymistilanteesta Suomessa.

Äitiyden vaikutukset tunnustetaan laajasti Ylen uutisoinnissa. Esimerkiksi OECD:n raporttien tuloksia nostetaan esille, sillä OECD on kehottanut Suomea pohtimaan kotihoidontukea johtuen siitä, että kotihoidontuen käyttö voi johtaa pidempiin aikoihin työmarkkinoiden ulkopuolella (Yle 5.9.2018; OECD 2018, 172–173). Äitiys mainitaan 7 artikkelissa työllistymisen ja kotoutumisen esteenä tai hidastavana tekijänä. Eräässä artikkelissa pohditaan sitä, kuinka Suomeen kannattaisi rekrytoida henkilöitä, joilla on lapsia, sillä lasten nopea sopeutuminen yhteiskuntaan edesauttaa myös vanhempien jäämistä Suomeen (Yle 18.1.2021). Lapset maahanmuuttajaperheessä nähdään siis kotoutumista edistävänä tekijänä ja lasten nopean kotoutumisen nähdään vaikuttavan myös perheen aikuisten kotoutumiseen positiivisesti.

Aineistossa korostuu perheen merkitys yksilölle ja perheen vaikutus kotoutumiseen. Artikkelissa "Lastenhoito ei estä maahanmuuttajaäitejä oppimasta suomea - Kielikurssilla paistetaan piirakoita ja retkeillään lasten kanssa" tuodaan esille maahanmuuttajaäitien riskiä jäädä yhteiskunnan ulkopuolelle, joka on yleinen aihe aineistossa. Artikkelissa kerrotaan Kotkassa järjestettävästä kielikurssista, jonne on mahdollista tuoda lapset mukaan ja paikalla on lastenhoitaja, ja kurssille osallistuvat naiset ovat innoissaan ja motivoituneita. (Yle 19.9.2018.) Artikkelissa "'Suomessa ei noin vain mennä vieraiden ihmisten kanssa puhumaan" - maahanmuuttajaäidit oppivat

suomen kieltä yhteisissä tapaamisissa” kerrotaan kahvilasta, jonne sekä maahanmuuttajataustaiset että suomalaistaustaiset äidit ja lapset voivat kokoontua kerran viikossa ja he voivat yhdessä opetella suomen kieltä (Yle 30.9.2019). Uutisoinnissa tuodaan esille sitä, että vaikka maahanmuuttajaäideillä on riski jäädä kotiin hoitamaan lapsia, erityisesti äideille suunnatut paikat ja kurssit ovat onnistuneita ja paikalle saavutaan innoissaan. Esimerkiksi suomen kielen kurssille, jonne voi ottaa lapset mukaan, olisi halukkaita osallistujia enemmänkin ja äidit opettelevat kulkemaan kauempaakin osallistuakseen kurssille (Yle 19.9.2018).

Perheenyhdistäminen nostetaan kolmessa artikkelissa esille. Maahanmuuttajanaiset ovat valmiita lähtemään kotimaastaan esimerkiksi paremman palkan perässä ja sen jälkeen työskentelemään, jotta he tienaisivat tarpeeksi perheenyhdistämistä varten, kuten erään sairaanhoitajan päätöksestä kerrotaan artikkelissa ”Lapset jäivät Filippiineille, kun sairaanhoitaja Diosalyn Isnec lähti Suomeen paikkaamaan hoitajapulaa” (Yle 27.9.2022). Isnec ei kuitenkaan ole täysin varma perheenyhdistämisestä, eikä hänen palkkansa hoiva-avustajana riittäisi perheenyhdistämiseen. Artikkelissa ”Ratkaisu filippiiniläishoitajien eettisempään rekrytointiin: kielitaito kuntoon ja koko perhe Suomeen isovanhempia myöten” perheenyhdistämisestä kerrotaan sen vaikeuden näkökulmasta, sillä hoiva-avustajana tai lähihoitajana ei voi tienata tarpeeksi perheenyhdistämistä varten (Yle 18.1.2021). Vaikka maahanmuuttajat haluaisivatkin tulla Suomeen perheensä, se ei välttämättä ole tulotason puitteissa mahdollista, jos he työskentelevät matalapalkkaisissa työtehtävissä. Maahanmuuttajanaiset tuovat kuitenkin esille myös toiveikkuutta ja uskoa tulevaan. Eräs hoiva-avustaja kuvailee, kuinka työskentelee tarjotakseen pojalleen paremman elämän ja toivoo näkevänsä perheensä pian (Yle 5.7.2022).

Muutamassa artikkelissa esille nostetaan laajempi perhekäsitys, joka eri kulttuureista tulevilla voi olla verrattuna suomalaiseen perhekäsitykseen. Artikkelissa ”Ratkaisu filippiiniläishoitajien eettisempään rekrytointiin: kielitaito kuntoon ja koko perhe Suomeen isovanhempia myöten” kerrotaan maahanmuuttajien laajemmasta perhekäsi-

tyksestä käyttäen esimerkkinä aasialaista perhekäsitystä, johon kuuluu myös isovanhemmat (Yle 18.1.2021). Lapsien tärkeys nousee esille muun muassa artikkelissa ”Miksi maahanmuuttajanaainen ei ole töissä? Maryan Jamalla on siihen vastaus” maahanmuuttajanaisten itsensä kertomana. Esimerkkinä käytetään somalialaista äitiä, joka voi ajatella lasten kasvattamisen olevan tärkein työ, eikä hän edes mieti muuta vaihtoehtoa. Maahanmuuttajanaisten omien unelmien kerrotaan liittyvän usein lapsiin, toisin kuin maahanmuuttajamiehillä, joilla unelmat liittyvät itseensä. (Yle 30.10.2018.)

Artikkelissa ”5 syytä, miksi Ruotsi pesee Suomen maahanmuuttajien työllistämässä – Myös äitejä kannustetaan ja patistetaan töihin” mainitaan perheen vaikutus maahanmuuttajanaisten työllistymiseen, sillä hän voi jäädä kotiin perheen, kuten aviomiehen, kannustamana, vaikka haluaisikin osallistua työelämään (Yle 10.7.2019). Perheen ja lasten keskeinen vaikutus maahanmuuttajanaisten työllistymiseen toistui 7 artikkelissa, eli informaalin hoivan vaikutus maahanmuuttajanaisten työllistymiseen tunnistetaan Ylen uutisoinnissa. Erään kotiäidin kerrotaan etsineen Suomesta 12 vuotta töitä ja hän itse pohtii sen johtuvan kokemuksen ja kielitaidon puutteesta. Artikkelissa maahanmuuttopolitiikan asiantuntija kertoo työllistymiseen vaikuttavan maahanmuuttajan lähtömaa ja siten maahanmuuton syy. (Yle 13.5.2019.) Perheen ja lasten lisäksi maahanmuuttajanaisten heikompaa työllistymistä selitetään myös maahanmuuttajan omalla taustalla.

Yksilön työllistymismahdollisuuksiin vaikuttaa informaali hoiva (Elomäki & Ylöstalo 2022, 1), mikä näkyy vahvasti myös Ylen uutisoinnissa. Alaikäisten lasten lukumäärä on tunnistettu yhdeksi syyksi maahanmuuttajanaisten lyhyempään työssäoloaikaan (Busk & Jauhiainen 2022, 2023) ja uutisartikkelit tuovat esille samanlaista kuvausta. Vastuu lasten hoidosta luo esteitä osallistua kotoutumista edistäviin toimiin, joten uutisoitaessa kahviloista ja kielikursseista, joille voi ottaa lapset mukaan, ja samalla kerrottaessa maahanmuuttajanaisten innokkaasta ja motivoituneesta osallistumisesta, luodaan uutisartikkeleissa kuvaa siitä, kuinka lastenhoidon järjestäminen esimerkiksi

kielikurssin yhteyteen saa maahanmuuttajanaiset osallistumaan aktiivisemmin. Lasten vaikutus on siis huomioitu ja kotiäitien vaikeaa asemaa on lähdetty ratkomaan tarjoamalla samanaikaisesti lastenhoitopalvelua. Tällöin maahanmuuttajanaiset pääsevät myös luomaan sosiaalisia verkostoja muiden samankaltaisessa elämäntilanteessa olevien kanssa, mikä nähdään uutisoinnissa positiivisena asiana kotoutumisen kannalta.

Maahanmuuttajanaisten kotoutumista edistävässä toiminnassa on mukana monenlaisia toimijoita eri yhteiskunnan sektoreilta ja kotoutumisen haasteisiin pyritään vastaamaan. Uutisartikkelit heijastelevat positiivista suhtautumista tällaisiin projekteihin, sillä haastatteluissa korostetaan kielikurssien ja kahviloiden suosiota. Tällaiset kotiäideille suunnatut kurssit eivät kuitenkaan sovi kaikille, sillä jotkut osallistujat eivät välttämättä koe niiden edistävän kielen oppimista tarpeeksi (Nordberg 2015, 69). Uutisoinnissa ei siis välttämättä luoda kokonaisvaltaista kuvaa osallistujien kokemuksista ja negatiiviset kokemukset voidaan sivuuttaa, kun halutaan korostaa palveluiden onnistumista.

Lapset nähdään kotoutumista edistävänä tekijänä yhdessä artikkelissa, mutta maahanmuuttajaperheissä kotihoidontukea käytetään kuitenkin pidempään ja useammin kuin kantasuomalaisissa perheissä (Tervola 2015, 127–128). Lapset eivät siis välttämättä ole sellainen tekijä, joka edesauttaa automaattisesti perheen aikuisten kotoutumista, sillä aikuisten kotoutuminen heijastuu myös lapsiin. Useammin uutisoinnissa lasten vaikutus nähdään negatiivisena kotoutumiseen, sillä vastuu perheen lasten hoi- vasta asettuu maahanmuuttajanaiselle, jolloin hän ei pääse osallistumaan yhteiskunnan palveluihin. Pidempi kotihoidontuki on myös yhdistetty lasten heikompaan kotoutumiseen (OECD 2018, 169). Vastuun lastenhoidosta voi tulkita heijastelevan maahanmuuttajien lähtömaiden sukupuolirooleja, eli äidit ovat vastuussa lastenhoidosta. Kuten eräässä artikkelissa kerrotaan, nainen voi totella aviomiestään, jos hän pyytää naista jäämään kotiin (Yle 30.10.2018) ja tämän voi tulkita heijastelevan vahvoja sukupuolirooleja, jotka vaikuttavat yksilöiden elämään uuteen maahan muuttamisen jälkeenkin.

Maahanmuuttajanaisista luodaan siis perhekeskeistä representaatiota, johon liittyy perheenyhdistämisen tavoittelu tehden työtä, joka ei vastaa välttämättä omaa koulutusta, eli heitä kuvataan myös ahkerina yhteiskunnan jäseninä. Heidät kuvataan myös toiveikkaina, sillä he suunnittelevat tulevaisuuttansa. Uutisartikkeleissa korostettiin usein äitinä olemisen tärkeyttä. Vaikka maahanmuuttajanaisista ja -äideistä uutisoidessa kerrotaan perheen tärkeydestä, yhdessäkään artikkelissa ei mainittu isää. ”Puoliso” -termi mainittiin kahdessa artikkelissa perheenyhdistämisen kanssa yhteydessä, josta ei voinut päätellä sukupuolta. Innostuneen ja motivoituneen maahanmuuttajan representaatio on havaittavissa, kun uutisoidaan maahanmuuttajanaisille suunnatuista palveluista, joihin osallistutaan aktiivisesti. Kotiäiti-representaatio on hyvin vahvasti löydettävissä Ylen uutisoinnista ja kotiäitiydellä selitetään heikompaa työllistymistä ja kotoutumista yhteiskuntaan.

4.2 Kotiäidit epäonnistuneen kotoutumisen lopputuloksena

Maahanmuuttajanaisista, jotka ovat kotiäitejä, uutisoitaessa esille nousee kotoutuminen ja sen epäonnistuminen. Kotiin jääneet maahanmuuttajaäidit nähdään epäonnistuneen kotoutumisen lopputuloksena, sillä he tekevät palkatonta hoivatyötä kotona, joka estää heidän työllistymisensä ja sitä kautta kotoutumisen suomalaiseen yhteiskuntaan. Vaikka maahanmuuttajaäidille jääminen kotiin lapsia hoitamaan voi olla ainoa realistinen vaihtoehto (Nordberg 2015, 72), Ylen uutisartikkeleissa pohditaan, kuinka kotiäidit saataisiin osallisiksi yhteiskuntaan. Artikkelissa ”5 syytä, miksi Ruotsi pesee Suomen maahanmuuttajien työllistämässä – Myös äitejä kannustetaan ja patistetaan töihin” verrataan Suomen ja Ruotsin toimenpiteitä maahanmuuttajien työllistymiseksi. Ruotsi on onnistunut saamaan maahanmuuttajanaiset työelämään, sillä vanhempainpäiväraha järjestelmä uudistettiin siten, että yksilöille asetetaan vaatimuksia, eikä kokonaisille perhekunnille. (Yle 10.7.2019).

Muutamissa artikkeleissa nostetiin esille sitä, että maahanmuuttajaäidit etsivät aktiivisesti töitä ja haluaisivat osallistua työelämäänsä. Usein kuitenkin uutisoinnissa korostetaan epäaktiivisen äidin roolia, joka pitää aktivoida työmarkkinoille. Lasten hoivaaminen kotona nähdään ongelmallisena ja kotoutumista estävänä. Esimerkiksi artikkelissa ”Miksi maahanmuuttajanainen ei ole töissä? Maryan Jamalla on siihen vastaus” lasten hoitamisen kotona nähdään vaikeuttavan kielen oppimista, mikä taas estää kouluttautumista Suomessa, jolloin maahanmuuttajanaisten koulutusaste jää matalammalle (Yle 30.10.2018). Toisessa artikkelissa kuitenkin Monika-kotoutumiskeskuksen päällikkö Marisel Soto Godoy kertoo kuinka hänen työssään kohtaamat maahanmuuttajanaiset haluavat työllistyä (Yle 21.1.2020). Artikkeleissa toistuu näkemys, jonka mukaan äidit on aktivoitava, sillä he ovat esimerkiksi ”vaarassa jäädä yhteiskunnan ulkopuolelle” (Yle 19.9.2018). Kotiäitiys voi vaikuttaa negatiivisesti kotoutumiseen, sillä kotona lapsia hoitamassa olevat naiset eivät välttämättä voi osallistua kotoutumista edistäviin toimiin (OECD 2018, 165). Nordberg (2015, 72) argumentoi tämän heijastelevan moraalista paniikkia, sillä naiset ovat kotoutuneet väärällä tavalla yhteiskuntaan ja heidät pitäisi saada toimimaan yhteiskunnan odotuksia vastaavasti.

Kotiäitiys nähdään Ylen uutisoinnissa epäonnistuneen kotoutumisen lopputuloksena. Maahanmuuttajanaisiin liitetään vaikeasti työllistyvän ja kotoutuvan representaatiota. Erityisesti maahanmuuttajaäidit nähdään epäaktiivisina yhteiskunnan jäsenenä, sillä he ovat kotona palkattomasti hoivaamassa lapsiaan yhteiskunnan ulkopuolella. Vaikka uutisartikkeleissa maahanmuuttajaäitejä kuvataan innokkaiksi ja motivoituneiksi osallistujiksi kielikursseilla, heidät nähdään kuitenkin haavoittuvaisena ryhmänä, jonka kotoutumiseen pitää erityisesti panostaa. Toisinaan uutisoinnissa nostetaan esille kulttuuriset erot selittävänä tekijänä kotiäitiydelle esimerkiksi kerrottaessa, kuinka maahanmuuttajaäidit pitävät lasten kasvatusta työnään. Maahanmuuttajaäitien kerrotaan työllistyneen paremmin, kun heille on asetettu suoria vaatimuksia tukien saamisen suhteen (Yle 10.7.2019). Maahanmuuttajaäideistä, jotka ovat kotona hoitamassa lapsiaan, luodaan siis vaikeasti työllistyvän ja kotoutuvan henkilön representaatiota, vaikka taustalla voi olla yhteiskunnallisia rakenteita, jotka vaikeuttavat heidän kotoutumistaan, kuten kotoutumistoimien epäonnistuminen naisten kohdalla.

4.3 Maahanmuuttajanaiset ratkaisuna Suomen hoitajapulaan

Useassa artikkelissa tulee ilmi se, että maahanmuuttajia rekrytoidaan hoitoalalle joh-
tuen työvoimapulasta alalla. Hoitajien kansainvälinen rekrytointi heijastelee monen-
laisia yhteiskunnallisia ilmiöitä, kuten väestön ikääntymistä. Suomessa hoitoalaa vai-
vaa työvoimapula, sillä työikäisen väestön määrä vähenee ja hoitoa tarvitsevien
määrä kasvaa, joten hoitajia halutaan rekrytoida ulkomailta (Hoppania ym. 2016, 119).

Artikkelissa ”Suomi palkkaamassa tuhat hoitajaa Aasian maista – maksaa miljoonia”
kerrotaan, kuinka Suomessa on hoitajapula, johon yhtenä ratkaisuna on kansainväli-
nen sairaanhoitajien rekrytointi. Artikkelissa tunnistetaan kansainväliseen rekrytoin-
tiin liittyvät ongelmat, kuten kustannukset ja eettisyyteen liittyvät haasteet, joita kan-
sainvälisestä rekrytoinnista syntyy. Artikkelissa haastatellaan myanmarilaista naista,
joka kokeneena sairaanhoitajana työskentelee Suomessa hoiva-avustajana, ja hän ker-
too, ettei häntä haittaa työskennellä hoiva-avustajana, vaikka se ei vastaa hänen kou-
lutustaan. (Yle 28.6.2023.) Hän siis tyytyy työhönsä, vaikka ei voi esimerkiksi kehittää
ammattitaitoaan ja se taas voi vaikuttaa negatiivisesti motivaatioon jatkaa työskente-
lyä alalla Suomessa.

Eräissä artikkelissa kerrotaan siitä, kuinka Filippiineiltä tulevat työntekijät, jotka ovat
valmistuneet sairaanhoitajiksi, eivät voi työskennellä koulutustaan vastaavissa työ-
tehtävissä Suomessa. Haastatellulla sairaanhoitajalla Diosalyn Isnecillä on 15 vuoden
kokemus sairaanhoitajana, mutta Suomessa hän työskentelee hoiva-avustajana. Mo-
nessa artikkelissa nousi esille se, että korkeasti koulutetut hoitoalan ammattilaiset ei-
vät Suomessa päässeet työskentelemään koulutustaan vastaavissa työtehtävissä. Isnec
on päätenyt Suomeen mainoksen kautta, jossa etsittiin sairaanhoitajia Suomeen. (Yle
27.9.2022.) Ylen uutisartikkeleissa pohditaan kansainvälisen rekrytoinnin mahdolli-
suuksia hoitajapulaa ratkaisuna, mutta myös nostetaan usein esille se, että kokeneet
sairanhoitajat työskentelevät usein hoiva-avustajina Suomeen saavuttuaan. Hoiva-
avustajina työskentelevät maahanmuuttajanaiset usein myös kuvaavat olevansa tyy-
tyväisiä tilanteeseensa ja he suunnittelevat jatkokouluttautumista Suomessa (Yle

28.6.2023). Näkökulma hyödyistä yhteiskunnalle nousee hyvin esille artikkelissa ”Ratkaisu filippiiniläishoitajien eettisempään rekrytointiin: kielitaito kuntoon ja koko perhe Suomeen isovanhempia myöten”, sillä haastateltu Työ- ja elinkeinoministeriön projektipäällikkö ehdottaa, että maahan tulevien hoitajien puolisoita rekrytoitaisiin myös työvoimapula-aloille (Yle 18.1.2021). Maahanmuuttajat puolisoineen olisivat siis ratkaisu työvoimapulaan, sillä he voisivat työskennellä aloilla ja työtehtävissä, jotka eivät houkuttele tarpeeksi suomalaisia työntekijöitä. Tällöin kuitenkin maahanmuuttajan oma identiteetti sivuutetaan, mikä voi vaikuttaa negatiivisesti kansalaisuuden kokemuksen kehittymiseen (Nordberg 2015, 71).

Uutisartikkeleissa, joissa kirjoitetaan maahanmuuttajanaisten hoitoalan ammattilaisina, tunnustetaan kansainväliseen rekrytointiin liittyvät haasteet, mutta myös jokapäiväiseen työskentelyyn alalla kiinnitetään huomiota. Esimerkiksi artikkelissa ”Kehu satelee, töitä ei – ulkomaalaisten hoitajien työurat tyssäävät Suomessa ”riittävän” kielitaidon vaatimukseen” kerrotaan englanninkielisen sairaanhoitajalinjan opiskelijoiden vaikeuksista työllistyä, minkä syiksi mainitaan muun muassa kielitaito, kulttuuriset erot ja persoonallisuuserot. Samassa artikkelissa myös haastatellaan hoitokodissa asuvaa 94-vuotiasta henkilöä ja tämän omaista, jotka ovat sitä mieltä, että kielitaito ei ole työssä tärkeintä, vaan ”sydän”. (Yle 7.9.2023.) Kielitaidon merkitys korostuu 8 artikkelissa ja uutisoinnissa yleisesti perustellaan maahanmuuttajanaisten heikompaa työllistymistä heikommalla kielitaidolla.

Näre ja Silva (2021, 516) huomioivat, että rekrytointiorganisaatioiden edustajat esittävät filippiiniläiset hoitajat rodullistettujen mielikuvien kautta, joita ovat muun muassa innokkuus, feminiinisyys ja perhekeskeisyys. Ylen uutisoinnissa ei näy vahvasti tällaiset rodullistetut mielikuvat maahanmuuttajahoitajista. Uutisartikkeleissa ei myöskään esimerkiksi käytetä stereotyyppioita perustelemaan, miksi kansainvälinen rekrytointi on tarpeellista hoitoalalle. Perusteluna kansainväliselle rekrytoinnille esitetään hoitajapulaa. Hoivatyöstä on tullut kustannustavoitteiden kautta suoriteperusteista

eikä asiakkaille riitä aikaa tarpeeksi (Hoppania ym. 2016, 109). Tällaiset syyt hoitajapulalle eivät kuitenkaan nouse esille Ylen uutisoinnissa, joka käsittelee maahanmuuttajia hoitajina.

Maahanmuuttajanaisista luodaan siis Suomen työmarkkinoille hyödyllisen hoitajan ja työntekijän representaatiota, sillä he ovat potentiaalisia hoitajia ratkaisemaan tai ainakin helpottamaan hoitajapulaa sekä myös muiden alojen työvoimapulaa. Samalla luodaan vähempään tyytyvän henkilön representaatiota. Maahanmuuttajan ajatellaan tyytyvän työtehtäviin, joihin suomalaiset eivät halua ja he voivat työskennellä koulutustaan vastaamattomissa työtehtävissä. Suomeen rekrytoidaan Facebook-mainoksen kautta sairaanhoitajia, mutta todellisuudessa sairaanhoitajan työtä Suomeen tekemään tulleet työskentelevät hoiva-avustajina (Yle 27.9.2022). Maahanmuuttajien identiteetti sivuutetaan, kun esimerkiksi kysytään ”miksi ei saman tien palkattaisi muillekin työvoimapula-aloille osaajia?” (Yle 18.1.2021). Maahanmuuttajanaisista luodaan uutisoinnissa myös kielitaidottoman hoitajan representaatiota ja kielitaidottomuudella oikeutetaan ja perustellaan työskentelyä hoitoalan matalapalkkaisissa työtehtävissä. Näreen (2013, 77) tutkimuksen mukaan tietynlaisen kielitaidon vaatimus voi johtaa rasistisiin rekrytointikäytäntöihin, joita oikeutetaan asiakkaiden korkealla iällä. Kuten uutisartikkelista käy ilmi, kaikki asiakkaat eivät pidä hoitotyössä tärkeimpänä hyvää kielitaitoa.

4.4 Osaavat maahanmuuttajanaiset vaikeasti hyödynnettävänä voimavarana

Artikkelissa ”Lapset jäivät Filippiineille, kun sairaanhoitaja Diosalyn Isnec lähti Suomeen paikkaamaan hoitajapulaa” haastateltu asiantuntija kertoo, kuinka filippiiniläinen sairaanhoitajakoulutus on laadukasta (Yle 27.9.2022). Filippiiniläiset sairaanhoitajat nähdään siis hyvinä ja taitavina, mutta silti he eivät voi työskennellä Suomessa koulutustaan vastaavissa tehtävissä.

Osa hoitoalan maahanmuuttajanaisista on tyytyväisiä hoiva-avustajina, osa taas kertoo ihmettelevänsä sitä, miksei osaavaa hoitohenkilökuntaa osata hyödyntää. Täten maahanmuuttajanaisista hoitajina luodaan myös sellaista representaatiota, että heidän osaamistansa on hankalaa hyödyntää. Se, että maahanmuuttajanaiset työllistyvät hoiva-avustajina, esitetään Ylen uutisoinnissa sekä positiivisesta että kriittisemmästä näkökulmasta. Esimerkiksi artikkelissa ”Natalia Zahorodnialla on lääkärin koulutus ja kokemusta – Suomessa hän ei pääse lähihoitajaksi, vaikka alalla on huutava työvoimapula” kerrotaan ukrainalaisen lääkärin kokemuksista ja ajatuksista Suomen tilanteesta. Hän on tietoinen Suomen hoitajapulasta ja siitä, että osaavan hoitohenkilökunnan osaamista ei välttämättä kyetä hyödyntämään, sillä esimerkiksi hän ei lääkärinä voi työskennellä lähihoitajana Suomessa. (Yle 21.11.2022.) Osassa artikkeleista taas hoiva-avustajan tehtävissä työskentelevät naiset tuovat esille sitä, että he voivat työskennellä koulutustaan alemmissa työtehtävissä ja näkevät sen yhtenä vaiheena elämässään (Yle 28.6.2023; Yle 5.7.2022).

Ylen uutisoinnissa nostetaan esille maahanmuuttajanaisten osaamisen hyödyntämisen haasteita, mikä on myös todettu tutkimuksissa, joita on tehty koulutetuista ja osavista maahanmuuttajanaisista. Artikkelissa ”Vain puolet Suomen maahanmuuttajanaisista käy töissä – Tässä keinoja, joilla heidät saataisiin pois kotoa” kerrotaan siitä, kuinka maahanmuuttajanaiset voivat olla hyvin motivoituneita opiskelemaan ja hakemaan töitä (Yle 21.1.2020), mutta tutkimuksissa on todettu, että maahanmuuttajanaisten kohdalla työnhakuaika voi pitkittyä ja tutkintojen tunnustaminen on haastavaa (Lehtovaara & Jyrkinen 2021, 17). Artikkelissa ”Miksi maahanmuuttajanaisten ei ole töissä? Maryan Jamalla on siihen vastaus” korostetaan sitä, kuinka edes korkea koulutus ei takaa parempaa työllistymistä maahanmuuttajanaisille Suomessa (Yle 30.10.2018). Heillä on useammin korkeakoulutus verrattuna miehiin (Sutela & Larja 2015, 32), mutta korkeakoulutus ei silti takaa parempaa työllistymistä (Larja 2019, 30), mikä nostetaan myös uutisoinnissa esille. Hoitajien osaamisen hyödyntäminen on Suomessa vajavaista, sillä muualla koulutautuneet sairaanhoitajat työskentelevät

alemmissä tehtävissä (Näre & Silva 2021, 518). Suomessa koulutukseen ja ammattipätevyyteen liittyvät säädökset vaikeuttavat EU:n ulkopuolella kouluttautuneiden työskentelyä sairaanhoitajina (Hoppania ym. 2016, 121).

Maahanmuuttajanaiset voivat suomalaisilla työmarkkinoilla kokea ohjaamista tietuille aloille, kuten hoitoalalle (Lehtovaara & Jyrkinen 2021, 21). Tämä ilmiö nousee esille Ylen artikkeleissa ”Noor Assad on espoolainen kymppin tyttö, joka haluaa lääkäriksi – koulussa hän todisteli äidinkielen taitoaan ja kieltäytyi lähihoitajaopinnoista” (Yle 22.10.2019) ja ”Tutkija arvostelee maahanmuuttajien työelämään ohjaamista piilorasismista – ”Ajatellaan, että heillä on luontainen tarve hoivata”” (Yle 18.3.2019). Noor Assadin tapauksessa opinto-ohjaaja ohjasi koulussa hyvin menestyvää tyttöä sairaanhoitaja- tai lähihoitajaopintojen pariin, vaikka tämä olisi halunnut opiskella lääkäriksi (Yle 22.10.2019), joten hänen opinto-ohjaajallaan oli sekä etniseen taustaan että sukupuoleen liittyviä ennakkoluuloja. Maahanmuuttajan – tai maahanmuuttajalta näyttävän – on kestettävä ennakkoluuloihin perustuvia oletuksia esimerkiksi kielitaidostaan ja opiskelusuunnitelmistaan.

Maahanmuuttajanaisista luodaan Ylen uutisoinnissa representaatiota, jonka mukaan he olisivat soveltuvia hoitoalan matalapalkkaisempiin työtehtäviin, eikä maahanmuuttajanaista nähdä välttämättä yksilönä, jolla on omia haaveita ja suunnitelmia. Uutisartikkeleissa nostetaan esille myös sitä, että osaavien maahanmuuttajanaisten taidot jäävät hyödyntämättä, eli representaatio ei ole yksiulotteinen. Uutisartikkeleissa myös kerrotaan prosessista koulutuksessa ja kotoutumispalveluissa, joiden kautta maahanmuuttajanaisten voidaan virheellisesti nähdä sopivana hoitajina, vaikkei mitään perusteluita, kuten motivaatiota, koulutusta tai kokemusta, sille olisi-kaan. Maahanmuuttajanaisia representoidaan motivoituneina ja ahkerina hoitajina, sillä he ovat valmiita työskentelemään tehtävissä, jotka eivät vastaa heidän koulutustaan. Samalla luodaan kuvaa siitä, kuinka kouluttautuneiden ja kokeneiden sairaanhoitajien osaamisen hyödyntäminen on lähes mahdotonta, vaikka Suomessa on hoitajapula.

5 JOHTOPÄÄTÖKSET

Maahanmuuttajanaisten asemaan Suomessa kiinnitetään yhä enemmän huomiota. Ylen uutisoinnissa korostuvat erilaiset haasteet, joita maahanmuuttajanaiset kohtaavat äiteinä ja perheellisinä suomalaisessa yhteiskunnassa. Toisaalta työntekijöinä maahanmuuttajahoitajat nähdään tärkeänä ratkaisuvaihtoehtona hoitajapulalle, vaikka heidän osaamistansa ei välttämättä osata hyödyntää. Uutisoinnissa luodaan kuvaa siitä, että maahanmuuttajanaisten kohdalla sekä kotoutumispolitiikka että työvoimapolitiikka ovat epäonnistuneet. Poliitiikalla ja erilaisilla toimilla ei ole maahanmuuttajanaisten asemaa saatu merkittävästi parannettua, vaikka heidän haastava tilanne on tiedostettu. Se näkyy Ylen uutisoinnissa, sillä iso osa uutisoinnista keskittyy tuomaan esille maahanmuuttajanaisten heikkoa asemaa tilastojen kautta ja artikkeleissa pohditaan syitä heidän heikommalle asemallensa yhteiskunnassa.

Uutisoinnissa nousee esille se, että suomalaisille työmarkkinoille on vaikeaa päästä. Jos maahanmuuttajanaishalla ei ole aiempaa koulutusta tai kokemusta työelämästä, hänen voi olla vaikeaa löytää ensimmäistä työtä ja tukijärjestelmä mahdollistaa myös maahanmuuttajaäidin jäämisen kotiin hoitamaan lapsia. Maahanmuuttajanaisten inhimillinen pääoma on siis tärkeää työllistymisen kannalta. Työmarkkinoiden läpipääsemättömyyttä kuvaa myös se, että koulutetut hoitoalan ammattilaiset eivät voi Suomessa tehdä koulutustaan vastaavia töitä. Koulutetun hoitajan lähtömaalla on täten merkitystä hänen työllistymisensä kannalta, sillä hänen tutkintoansa ei välttämättä voida tunnustaa Suomessa.

Tutkielman aineistona on Ylen uutisartikkelit, joissa kerrotaan maahanmuuttajanaishista ja hoivasta. Aineisto ei siis sovellu laajempaan analysointiin maahanmuuttajahoitajien asemasta, sillä alalla työskentelee muitakin maahanmuuttajia kuin naisia. Aineisto sopii kuitenkin analysoimaan maahanmuuttajanaisten hoivavastuuta suomalaisessa yhteiskunnassa ja aineistossa on edustettuna niin formaali kuin informaali hoiva. Maahanmuuttajaäitien asema perheen lasten hoivaajina saattaa myös ylikoros-

tua, sillä aineistoon valikoitiin pelkästään maahanmuuttajanaisista kertovia artikkeleita, mutta tutkielma antaa kuitenkin tietoa siitä, miten informaali hoiva vaikuttaa maahanmuuttajanaisten asemaan, kotoutumiseen ja työllistymiseen Suomessa. Uutisoinnin perusteella informaalilla hoivavastuulla on merkittävä vaikutus maahanmuuttajanaisten asemaan, sillä se vaikuttaa heidän kotoutumiseensa ja kielen oppimiseensa. Palkallisessa hoitotyössä taas maahanmuuttajanaiset työskentelevät koulutustaan vastaamattomissa tehtävissä, vaikka maahanmuutto nähdään ratkaisuna hoitajapulaan.

Tässä tutkielmassa esille ei tullut sitä, että Ylen uutisoinnissa hyödynnettäisiin stereotyyppioihin perustuvia mielikuvia. Tutkielmassa löydetyt mediarepresentaatiot voivat kuitenkin vahvistaa stereotyyppioita, sillä maahanmuuttajaäidit nähdään usein uutisartikkeleissa epäaktiivisina yhteiskunnan jäseninä, mikä taas voi vaikuttaa heidän yhteiskunnallisen osallisuutensa kokemukseen. Maahanmuuttajaäiti ei kuitenkaan aina voi päättää itse osallistuuko kotoutumista tai työllistymistä edistäviin toimiin, jos hän on vastuussa hoivasta. Kotouttamispolitiikan epäonnistuminen näkyy siinä, kuinka maahanmuuttajaäitien asemaa ei ole saatu parannettua ja työvoimapolitiikka ei ole kyennyt aktivoimaan maahanmuuttajanaisia tai hyödyntämään heissä piilevää voimavaraa tehokkaasti. Maahanmuuttajanaiset voivat siis kokea yhteiskunnassa haasteita niin etnisen taustan, sukupuolen kuin koulutustasonkin suhteen. Kaikkien näiden ominaisuuksien ja roolien myötä maahanmuuttajanaisille voi langeta vastuu hoivasta suomalaisessa yhteiskunnassa.

LÄHTEET

Baumgartner, R. & Raijas, M. (30.6.2023). Maahanmuuttajanaisten työllisyys parani. Tilastokeskus, Tieto & Trendit. <https://www.stat.fi/tietotrendit/artikkelit/2023/maahanmuuttajanaisten-tyollisyys-parani/>

Busk, H., & Jauhiainen, S. (2022). The Careers of Immigrants in Finland: Empirical Evidence for Genders and Year of Immigration. *Journal of International Migration and Integration*, 23(4), 2009–2030. <https://doi.org/10.1007/s12134-021-00924-z>

Busk, H., Jauhiainen, S., Kekäläinen, A., Nivalainen, S. & Tähtinen, T. (2016). Maahanmuuttajat työmarkkinoilla – tutkimus eri vuosina Suomeen muuttaneiden työurista. *Eläketurvakeskuksen tutkimuksia 06/2016*. Helsinki: Juvenes Print – Suomen Yliopistopaino Oy.

Elinkeinoelämän keskusliitto. (ei pvm.). Työtä ja tekijöitä Suomeen. <https://ek.fi/taivoitteemme/innovaatiot-digitalisaatio-ja-osaava-tyovoima/tyoperainen-maahanmuutto/> Viitattu 9.10.2023.

Elomäki, A., & Ylöstalo, H. (2022). Näkökulmia hoivan poliittiseen talouteen. *Poliittinen talous*, 10(1). <https://doi.org/10.51810/pt.121368>

Eräranta, K., & Kantola, J. (2016). The Europeanization of Nordic Gender Equality: A Foucauldian Analysis of Reconciling Work and Family in Finland. *Gender, Work & Organization*, 23(4), 414–430. <https://doi.org/10.1111/gwao.12136>

Finlex (2010). Laki kotoutumisen edistämisestä 2010/1386. Haettu osoitteesta: <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2010/20101386>

Hall, S. (toim.). (1997). *Representation. Cultural Representations and Signifying Practices*. Sage Publications Ltd.

Hoppania, H., Karsio, O., Näre, L., Olakivi, A., Sointu, L., Vaittinen, T. & Zechner, M. (2016). *Hoivan arvoiset: vaiva yhteiskunnan ytimessä*. Gaudeamus Helsinki University Press.

Julkunen, R. (2006). *Kuka vastaa? Hyvinvointivaltion rajat ja julkinen vastuu*. Gummerus Kirjapaino Oy.

Kauhanen, A. & Riukula, K. (2019). Työmarkkinoiden eriytyminen ja tasa-arvo Suomessa. Teoksessa Teräsaho, M. & Närvi, J. (toim.), *Näkökulmia sukupuolten tasa-arvoon*.

Analyyseja tasa-arvoarometrasta 2017, 80–100. Punamusta Oy. https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/137765/URN_ISBN_978-952-343-314-4.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Karkulehto, S., Saresma, T., Harjunen, H., & Kantola, J. (2012). Intersektionaalisuus metodina sukupuolentutkimuksessa. *Naistutkimus-Kvinnoforskning* (4), 16–28.

Kurki, T., Brunila, K., & Lahelma, E. (2019). Constituting Immigrant Care Workers through Gendering and Racialising Practices in Education. *Nordic Journal of Migration Research*, 9(3), 329–345. <https://doi.org/10.2478/njmr-2019-0009>

Larja, L. (2019). Maahanmuuttajanaiset työmarkkinoilla ja työmarkkinoiden ulkopuolella. Teoksessa Kazi, V., Alitolppa-Niitamo, A. & Kaihovaara, A. (toim.). *Kotoutumisen kokonaiskatsaus 2019: Tutkimusartikkeleita kotoutumisesta*. TEM oppaat ja muut julkaisut 2019:10. Helsinki: Työ- ja elinkeinoministeriö.

Lee, J. (2022). A comparative study of eight European countries: How life course events affect female migrant labour market integration under the perspective of welfare and production regimes. *Journal of International and Comparative Social Policy*, 38(3), 254–274. <https://doi.org/10.1017/ics.2022.17>

Lehtovaara, H., & Jyrkinen, M. (2021). Skilled Migrant Women's Experiences of the Job Search Process. *Nordic Journal of Working Life Studies*, 11. <https://doi.org/10.18291/njwls.128588>

Mesiäislehto, M., Näre, L., & Wide, E. (2022). Kotitaloustyön poliittinen talous ja moninaisen eriarvoisuuden muodot. *Poliittinen talous*, 10(1). <https://doi.org/10.51810/pt.112485>

Nordberg, C. (2015). INVISIBLE VISIONS: Migrant mothers and the reordering of citizenship in a Nordic welfare state context. *Nordic Journal of Migration Research*, 5(2), 67–74. <https://doi.org/10.1515/njmr-2015-0011>

Nordberg, C. (2016). Outsourcing equality: Migrant care worker imaginary in Finnish media. *Nordic Journal of Working Life Studies*, 6(3), 101–118. <https://doi.org/10.19154/njwls.v6i3.5530>

Näre, L. (2013). IDEAL WORKERS AND SUSPECTS: Employers' Politics of Recognition and the Migrant Division of Care Labour in Finland. *Nordic Journal of Migration Research*, 3(2), 72–81. <https://www.jstor.org/stable/48711258>

Näre, L., & Cleland Silva, T. (2021). The global bases of inequality regimes: The case of international nurse recruitment. *Equality, Diversity and Inclusion: An International Journal*, 40(5), 510–524. <https://doi.org/10.1108/EDI-02-2020-0039>

OECD. (2018). *Working Together: Skills and Labour Market Integration of Immigrants and their Children in Finland*. Paris: OECD Publishing. <https://doi.org/10.1787/9789264305250-en>

Reunanen, E., Alanne, N., Huovinen, T., Järvi, U., Nevalainen, R., Puolimatka, R. & Vehkasalo, V. (2023). *Uutismedia verkossa 2023: Reuters-instituutin Digital News Report: Suomen maaraportti*. <https://trepo.tuni.fi/bitstream/handle/10024/149682/978-952-03-2961-7.pdf?sequence=2&isAllowed=y>

Rossi, L. (2010). Esityksiä, edustamista ja eroja: Representaatio on politiikkaa. Knuutila, T. & Lehtinen, A. P. (toim.), *Representaatio: Tiedon kivijalasta tieteiden työkaluksi*. Gaudeamus Helsinki University Press. 261–275.

Sisäministeriö. (ei pvm.). Suomi panostaa työvoiman maahanmuuttoon. <https://intermin.fi/maahanmuutto/tyovoiman-maahanmuutto> Viitattu 9.10.2023.

STM. (2022). Sosiaali- ja terveysalan henkilöstön riittävyyden ja saatavuuden kansainvälisen rekrytoinnin ja työperäisen maahanmuuton alatyöryhmä. <https://stm.fi/hanke?tunnus=STM023:00/2022>

Sutela, H. & Larja, L. (2015). Ulkomaalaistaustaisessa väestössä paljon korkeasti ja matalasti koulutettuja. Teoksessa Nieminen, T., Sutela, H. & Hannula, U. (toim.), *Ulkomaista syntyperää olevien työ ja hyvinvointi Suomessa 2014*. Tilastokeskus.

Tehy. (15.2.2023). Tehy hoitajapulan ratkaisuihin: Parempi palkkaus ja työolot, fiksu työnjako ja maahanmuutto. <https://www.tehy.fi/fi/tiedote/tehy-hoitajapulan-ratkaisuihin-parempi-palkkaus-ja-tyoolot-fiksu-tyonjako-ja-maahanmuutto>

Tervola, J. (2015). Maahanmuuttajien kotihoidon tuen käyttö 2000-luvulla. *Yhteiskuntapolitiikka*, 80(2), 121–133. <https://urn.fi/URN:NBN:fi-fe201504162727>

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. (10.11.2023). Ammattialojen sukupuolen mukainen segregatio. <https://thl.fi/fi/web/sukupuolten-tasa-arvo/tasa-arvon-tila/tyo-ja-toimeentulo/ammattialojen-sukupuolen-mukainen-segregatio>

Tilastokeskus. (ei pvm.). Ulkomaalaistaustaiset. <https://www.stat.fi/tup/maahanmuutto/maahanmuuttajat-vaestossa/ulkomaalaistaustaiset.html#maara-maittain> Viitattu 12.12.2023.

Toivonen, K., & Nätkin, R. (2017). Hoivan vastaanottamisen merkitysulottuvuudet. *Janus Sosiaalipolitiikan ja sosiaalityön tutkimuksen aikakauslehti*, 25(4), 312–328. <https://journal.fi/janus/article/view/59582>

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. (2018). *Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi*. Kustannusosakeyhtiö Tammi. (Alkuperäisteos julkaistu 2002).

Tronto, J. (1993). *Moral Boundaries. A Political Argument for an Ethic of Care*. Routledge.

Valkonen, T. & Lassila, J. (2021). Väestön ikääntymisen taloudelliset vaikutukset. *Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan julkaisusarja*, 2021(36). <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-383-492-7>

LIITTEET

Blencowe, A. (5.9.2018). OECD:ltä tylyä tekstiä kotihoidon tuesta: Haittaa maahanmuuttajanaisten työllistymistä, johtaa maahanmuuttajalasten heikompaan koulumestyykseen. Yle Uutiset. <https://yle.fi/a/3-10387279>

Jaskari, K. (10.7.2019). 5 syytä, miksi Ruotsi pesee Suomen maahanmuuttajien työllistämässä - Myös äitejä kannustetaan ja patistetaan töihin. Yle Uutiset. <https://yle.fi/a/3-10868526>

Kangasvieri, F. (22.10.2019). Noor Assad on espoolainen kymppin tyttö, joka haluaa lääkäriksi - koulussa hän todisteli äidinkielen taitoaan ja kieltäytyi lähihoitajaopinnoista. Yle Uutiset. <https://yle.fi/a/3-11014478>

Karppi, T. (13.5.2019). Irakilaisnainen on etsinyt 12 vuotta töitä - näin eri maista tulleet ulkomaalaiset työllistyvät Suomessa. Yle Uutiset. <https://yle.fi/a/3-10778153>

Kuukkanen, T. (18.3.2019). Tutkija arvostelee maahanmuuttajien työelämään ohjaimista piilorasismista - "Ajatellaan, että heillä on luontainen tarve hoivata". Yle Uutiset. <https://yle.fi/a/3-10688097>

Mäntymaa, E. (30.10.2018). Miksi maahanmuuttajanainen ei ole töissä? Maryan Jamalla on siihen vastaus. <https://yle.fi/a/3-10480850>

Mäntymaa, E. (28.6.2023). Suomi palkkaamassa tuhat hoitajaa Aasian maista - maksaa miljoonia. Yle Uutiset. <https://yle.fi/a/74-20038606>

Passoja, A. (5.7.2022). Onnellisen maan maine auttaa, kun kunnat Lappia myöten etsivät hoitajia Aasiasta - "Missä olisin mieluummin kuin täällä", sanoo Donna Cosio. Yle Uutiset. <https://yle.fi/a/3-12515950>

Paulavaara, P. (27.9.2022). Lapset jäivät Filippiineille, kun sairaanhoitaja Diosalyn Isnec lähti Suomeen paikkaamaan hoitajapulaa. Yle Uutiset. <https://yle.fi/a/3-12630299>

Pirilä, M. (18.1.2021). Ratkaisu filippiiniläishoitajien eettisempään rekrytointiin: kieli taito kuntoon ja koko perhe Suomeen isovanhempia myöten. Yle Uutiset. <https://yle.fi/a/3-11732903>

Pohjoinen, S., Heikinmatti, A., Köngäs, P. & Juopperi, H. (21.11.2022). Natalia Zahorodnialla on lääkärin koulutus ja kokemusta - Suomessa hän ei pääse lähihoitajaksi, vaikka alalla on huutava työvoimapula. Yle Uutiset. <https://yle.fi/a/74-20005257>

Rosvall, M. (6.1.2020). Suomen kieli haltuun toiminnallisen oppimisen mallilla – "Naiset rakensivat lausetta samalla, kun he rakensivat nukkekotia". Yle Uutiset. <https://yle.fi/a/3-11078294>

Savela, S. (7.9.2023). Kehuja satelee, töitä ei – ulkomaalaisten hoitajien työurat tyssäävät Suomessa "riittävän" kielitaidon vaatimuksiin. Yle Uutiset. <https://yle.fi/a/74-20048859>

Tillaeus, J. (19.9.2018). Lastenhoito ei estä maahanmuuttajaäitejä oppimasta suomea – Kielikurssilla paistetaan piirakoita ja retkeillään lasten kanssa. Yle Uutiset. <https://yle.fi/a/3-10410782>

Toivonen, T. (21.1.2020). Vain puolet Suomen maahanmuuttajanaيسista käy töissä – Tässä keinoja, joilla heidät saataisiin pois kotoa. Yle Uutiset. <https://yle.fi/a/3-11167817>

Veirto, T. (30.9.2019). "Suomessa ei noin vain mennä vieraiden ihmisten kanssa puhumaan" – maahanmuuttajaäidit oppivat suomen kieltä yhteisissä tapaamisissa. Yle Uutiset. <https://yle.fi/a/3-10990910>